

Eisenstein, H.: *Herbert Jansky. (25. Juni 1898 bis 12. März 1981).*
[Nekrolog.] In: AfO 28.1981/82. S. 278-279.

11 KASIM 1991

Duda, Herbert W.: *Herbert Jansky ein Siebziger.* In: WZKM 62.1969. S. 1-6.

11 KASIM 1991

Martin, G.: *Herbert Jansky, im Nebenberuf "Gelehrter".* In: Die Furche
(Wien) 1965,2. S. 4.

11 KASIM 1991

11 KASIM 1991

Martin, G.: *Herbert Jansky - Nachhall aus den Derwisch-Klöstern.* In: Die
Furche (Wien) 1968,30. S. 4.

Duda, Herbert W.: *Herbert Jansky ein Sechziger.* In: Österreichische Hoch-
schulzeitung (Wien) 1958.6.15.

11 KASIM 1991

malarını, "Sivas Kongresi", "Üçüncü Meşrutiyet", "Cumhuriyete Doğru" ve "Türkiye Cumhuriyeti" adlı kitaplarında topladı. 1919 - 1923 yılları arasında önemli belgeleri neşretti. Daha sonra bu yoldaki çalışmalarına devam ederek, 1950 yıllarına kadarki dönemi ayrıntılı şekilde incelemiş, Türkiye'nin siyasi ve sosyal problemlerini kendine has tarafsız üslûbuyla ortaya koymuştur.

Goloğlu, kendi doğduğu ve çok sevdiği Trabzon'un tarihi ile de ilgilenmiştir. En çok üzüldüğü husus M. Ö. 298 - 63 yılları arasında hüküm sürmüş Pontos Krallığı ile 1204 - 1461 yılları arasında yaşamış Trabzon devletinin birbirine karıştırılması, Trabzon devletinden Rum Pontos İmparatorluğu diye söz edilmesiydi. Trabzon tarihi üzerine yaptığı çalışmalarını, şehrin fethine kadar olan dönemi "Pontos", sonrasını ise "Trabzon Tarihi" olarak yayınlamıştır.

Mahmut Goloğlu emekli olunca, Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesinde 1. derece profesörlük kadrosu ile Devrim Tarihi dersleri okuttu. Oradan Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine geçti. Akademi'de derslerine devam etti. TITIA adına İstanbul'daki akademiler arası sempozyuma katılarak; "Türk İnkılâp Tarihi nasıl okutulmalıdır?" konusunda rapor verdi.

"Trabzon Eski Eserleri ve Müzeleri Sevenler Derneği'nin fahri genel başkanlığını kabul etti, Trabzon'daki tarihî eserlerin korunması, tanıtılması, müzenin teşhire açılabilmesi çalışmalarına yardımcı bulundu. 9-13 Kasım 1981 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesinde düzenlenen milletlerarası Atatürk sempozyumunda, Atatürk prensiplerinin incelenmesi, anlatılması ile Atatürk prensiplerinin tanıtılması yolundaki çalışmalarından dolayı iki şeref ödülüne layık görüldü.

İki kızı olan Mahmut Goloğlu 67 yaşındaydı.

Eserleri Şunlardır:

A. MİLLÎ MÜCADELE TARİHİ :

1. Erzurum Kongresi, Ankara, 1968;
2. Sivas Kongresi, Ankara, 1969;
3. Üçüncü Meşrutiyet, Ankara, 1970;
4. Cumhuriyete Doğru, Ankara, 1971;
5. Türkiye Cumhuriyeti, Ankara 1971;

B. TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ:

6. Devrimler ve Tepkileri, Ankara, 1972;
7. Tek Partili Cumhuriyet, Ankara, 1974;
8. Millî Şef Dönemi, Ankara, 1974;
9. Demokrasiye Geçiş, (1946-1950), Baskıda.

C. CUMHURİYETİN 50. YILINA ARMAĞANI :

10. Atatürk İlkeleri ve Bursa Nutku, Ankara, 1973;
11. Halifelik, Ankara, 1973;
12. Pontos, Ankara, 1973;
13. Trabzon Tarihi, Ankara, 1975.

D. DENEMELER :

14. Seveda Masalları, İstanbul, 1943
16. Dostluk ve Mutluluk, Ankara, 1975;
17. Serçeme (Basılmadı);
18. Kahve Değirmeni (Basılmadı)

E. ATATÜRK'Ü N100. DOĞUM YILINA ARMAĞAN:

19. Atatürk ve Trabzon, Trabzon, 1981 (TITIA Yayını);
20. Millî Mücadelede Trabzon ve Mustafa Kemal Paşa, Trabzon, 1981, (KTÜ Yayını);

21. Anadolu Kulübü ve Atatürk, Ankara, 1972,

F. BİLDİRİ, KONFERANS, DERS NOTLARI :

1. "Ana Hatları ile Trabzon Tarihi", Trabzon adlı fotoğraf albümünün tarih bölümü, s. 3-8, Trabzon, 1982. Trabzon Belediyesince bastırılmıştır.
2. "Başkomutan Atatürk", Boğaziçi Üniversitesi, Uluslararası Atatürk Konferansları, C. II (33. Bildiri) 9-13 Kasım 1981.
3. "Atatürk ve Toplum"

KTÜ'de 12.5.1981 tarihinde verilen konferans, KTÜ Dergisi, 100. Yıl Özel Sayısı, Mart 1982, s. 1-8.

4. "Başöğretmen Atatürk", İst. Ü. İşletme Fak. İşletme İktisadi Enstitüsü Atatürk Sempozyumu, İstanbul 14 Mayıs 1982, s. 1-16.
5. Türk Devrim Tarihi Ders Notları, Trabzon, 1982, (TITIA tarafından teksir edilmiş (217 sahife).

Dr. Haşım Karpuz

**

PROFESÖR HERBERT JANSKY
(1898 - 1981)

Son yıllarda kaybettiğimiz Türkiyât âlimlerinden Prof. Herbert Jansky'ye, zevcim merhûm Seyfullah Esin'in Viyana'ya elçi olduğu 1952 yılında, ilk defa rastlamışım. Kendileri ile yakından tanışmak ümidi içinde, Avusturyalı Türkologlar elçiliğe ricâ edilmişlerdi, Prof.

Jansky bir hediye ile geldi, Uç Suffi nefesini, aynı güzel ve şairâne üslûpda, almancaya terceme etmişdi. Değerli bir ressam olan eşi, Bn. Erika Jansky, Gothik hat ile, şiirleri yazmışdı. Olağan üstü nâfiz his ve zekâyâ sâhip, fakat kendinden hiç bahs etmeyen bir şahsiyet

HERBERT JANSKY (1898—1981)

Von A. C. Schaendlinger, Wien

Am 12. 3. 1981 war HERBERT JANSKY bei einem Spaziergang in der Nähe seiner Wohnung unerwartet und plötzlich verstorben. Er wurde am 25. 6. 1898 in Wien geboren, hatte im 13. Bezirk das humanistische Gymnasium besucht und 1917 in demselben maturiert. Zwischen 1917 und 1922 studierte JANSKY im Orientalischen Institut der Universität Wien Orientalistik islamwissenschaftlicher Ausrichtung, wozu er schon als Gymnasiast Neigungen bekundet hat, indem er die „K. und K. öffentliche Lehranstalt für orientalische Sprachen“ besucht hatte. Zu seinen Lehrern an der Universität zählten u. a. F. v. KRAELITZ-GREIFENHORST, R. GEYER, W. CZERMAK und A. GROHMANN. Im Jahre 1922 wurde JANSKY mit der Dissertation „Die Eroberung Syriens durch Sultan Selim I.“ zum Dr. phil. promoviert.

Die wirtschaftlichen Schwierigkeiten, in die Österreich nach dem Ersten Weltkrieg geraten war, bedingten und beeinflussten weitgehend auch die fachliche Weiterbildung JANSKYS nach seiner Promotion. Um sich noch weitere — neben der Orientalistik, die damals dazu nicht besonders geeignet erschien — die Existenz sichernde Kenntnisse anzueignen, studierte JANSKY von 1921 bis 1923 noch an der rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien und an der Hochschule für Welthandel. Die Umstände zwangen ihn, sich der praktischen Anwendung seiner orientalistischen Kenntnisse zuzuwenden. So wurde JANSKY 1923 Konsulent der Österreichisch-Orientalischen Handelskammer in Wien und blieb bis 1930 in dieser Funktion. Inzwischen wurde er auch als Gerichtsdolmetsch für Türkisch, Arabisch (1928) und später für Persisch und Neugriechisch am Oberlandesgericht in Wien tätig. Als Sprachmittler war er auch von der Handelskammer in Wien von 1932 bis 1950 verpflichtet worden. Trotz dieser Tätigkeiten, die bereits mehr als die Vollbeschäftigung einer Person bedeuteten, hat JANSKY zum Forschungsgeschehen seines Faches nicht allein den Kontakt bewahrt, sondern dabei auch mitgewirkt. Nach mehreren Artikeln in Fachzeitschriften und nachdem der erste Band der „Gesänge russischer Kriegsgefangener: Krimtatarische Gesänge“ (1930) ver-

WZKM, LXXIV (WIEN-1982)

S. 11-13.

28 HAZİRAN 1993

AVUSTURYALI TÜRKOLOG Prof. Dr. HERBERT JANSKY

Doç. Dr. Abdurrahman GÜZEL

I — HAYATI :

Orta Avrupa'nın, bilhassa Avusturya'nın meşhur Türkologlarından Herbert Jansky, 25 Haziran 1898 tarihinde Viyana'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini (1905 - 1917) Viyana XIII. Bölgesi'nde, Yüksek öğrenimini de (1917 - 1922) Viyana Üniversitesi Felsefe - Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Enstitüsü'nde tamamladı. Yüksek öğrenimi esnasında meşhur şarkiyatçılardan Friedrich von Kraelitz-Greifendorst, Bernhard Geiger, Rudolf Geyer, Wilhelm Czernak, Hans von Mzik, Adolf Grohmann'ndan dersler aldı. Bunlardan Arapça, Farsça, Türkçe, Rusça ve yeni Yunanca dillerini öğrendi.

Jansky; 1922 yılında ana disiplin olarak çalışmalarını şark dilleri üzerine teksif etti. O, şark dillerinin zorluğuna ve I. Cihan Harbi'nin ekonomik krizine rağmen kudretli iradesi, yılmayan azmi, şahsî gayreti ve metodlu çalışması neticesinde yüksek tahsilini tamamladı. Suriye'nin Sultan Selim Tarafından Fethi üzerine yaptığı ilmi çalış-

ması ile İslâm Dilleri ve Edebiyatı dalında doktor pâyesini aldı.

1921 - 1923 yılları arasında Viyana Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile Milletlerarası Yüksek Ticaret Okulu'nu bitiren Jansky'ye bu meslekler birer geçim vasıtası oldu.

1923 - 1930 yılları arasında Viyana'da Orta Doğu Ticaret Odası Avusturya Müşaviri; 1932 - 1951 yılları arasında da Viyana Ticaret ve Sanayi Odası'nın hem tercümanı, hem de aynı dairenin şube şefi olarak vazife yaptı. Bunlar, O'nun ilmi çalışmalarını hiç aksatmıyordu. 1933 yılında Viyana Üniversitesi Felsefe Edebiyat Fakültesi'nde Türkoloji sahasında Türkoloji Eylemlil Doçenti ve 1940 yılında aynı Fakültede profesör oldu.

1922 - 1945 yılları arasındaki Türkoloji ve İslâmî ilimler sahasındaki ciddi çalışmaları dikkate alınarak kendisine Şark Dilleri Resmî Öğretim Üyesi ünvanı verildi.

Jansky, 1940 - 1945 yılları arasında, II. Cihan Harbi esnasında hususî bir görevle, Viyana Askerî İstihbarat Dai-

dır» sözü bile, psikolojinin savunduğu fertlerdeki ayrı karakterlerin varlığını ispata yeter.

«Ölüm içgüdüsünün önemli bir türüvü saldırganlık dürtüsüdür. Freud'a göre saldırganlık gerçekte insanın kendine yönelik olan yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki nesnelere çevrilmesidir⁽⁴⁶⁾». «Ölümü gelen it, meşcedin duvarına sığar» sözünde de, saldırganlık dürtüsünün dış dünyaya çevrilmesini görebiliriz. Çünkü insanımızın kutsal değerlerine el uzatılması çok büyük olaylara neden olur. El uzatanlar hareketlerini canı pahasına ödeme durumuna düşerler.

Atasözleri ve deyimlerimize bir başka açıdan bakarak, psikolojik kavramları çok kısa olarak belirtmeğe çalıştım. Araştırma ve yorumlamalar daha da derinleştikçe, konunun önemi anlaşılacaktır.

KAYNAKLAR

- (1) YUND, Kerim., Türk Halkbilim Araştırmaları Yıllığı - 4, 1977, s. 329 A. Ü. Basımevi, Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 28, Ankara - 1979
- (2) GEÇTAN, Engin (Prof. Dr.), Çağdaş İnsanda Normal Dışı Davranışlar, A. Ü. E. Fak., Yayınları 28, A. Ü. Basımevi - 1978, s. 154

- (4), s. 235, (8) s. 176, (9) s. 160, (12) s. 190, (13) s. 190, (18) s. 187, (19) s. 196, (20) s. 194, (23) s. 73, (24) s. 93, (25) s. 109, (26) s. 93, (27) s. 99, (28) s. 273, (29) s. 104, (30) s. 172, (31) s. 171, (32) s. 171, (33) s. 207, (34) s. 163, (35) s. 87, (36) s. 88, (37) s. 48, (38) s. 167, (39) s. 43, (40) s. 48, (41) s. 24, (42) s. 118 dipnotları GEÇTAN'ın a.g.e. ve belirtilen sayfalarından yararlanılmıştır.

- (3) ALAYLIOĞLU, Ruşen - OĞUZKAN, A. Ferhan., Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü., İkinci Baskı, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul - 1976 s. 283.,

- (16) s. 274, (43) s. 160, (44) s. 110, numaralı dipnotları Alaylıoğlu - Oğuzkan'ın a.g.e. nin ilgili sayfalarından alınmıştır.

- (5) HORNEY, Karen., Çağımızın Tedirgin İnsanı., Tur Yayınları, 1980 37., (Türkçe tercüme; Ayda Yörükkan), İstanbul - 1980 s. 59., (6) s. 53, (7) s. 27, (10) s. 2, 2, (11) s. 35, (14) s. 54, (15) s. 41, (17) s. 17, (21) s. 16, (22) s. 44, dipnotları Horney'in a.g.e. nin belirtilen sayfalarından alınmıştır.

- (45) ENÇ, Mithat., Ruh Sağlığı., 7. basım, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul - 1978, s. 50.

Atasözü ve Deyimlerde Yararlanılan Kaynaklar;

- EYÜBOĞLU, E. Kemal., Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler Cilt. I. İstanbul - 1973

- Kendi derlemelerim.

Herbert Jansky

26 ARALIK 1997

Herbert Jansky ein Siebziger

Herbert Jansky wurde am 25. Juni 1898 in Wien geboren. Ab Herbst 1909 besuchte er das Humanistische Gymnasium Wien XIII und legte dort im Jahre 1917 die Reifeprüfung ab. In den Jahren 1917 bis 1922 studierte Jansky an der Philosophischen Fakultät der Universität Wien Orientalistik. In diesem von Jansky von allem Anfang an in breiter Front angegangenen Fache waren vor allem Friedrich von Kraelitz-Greifenhorst, dann aber auch Bernhard Geiger, Rudolf Geyer, Wilhelm Czermak sowie Hans von Mžik und Adolf Grohmann seine Lehrer. 1922 wurde Jansky auf Grund der abgelegten Rigorosen (Hauptfach „Islamische Sprachen“) und der Dissertation „Die Eroberung Syriens durch Sultan Selim I.“, die später in erweiterter Form in den „Mitteilungen zur osmanischen Geschichte“ erschienen ist, zum Doktor der Philosophie der Universität Wien promoviert. Die schwierige Wirtschaftslage Österreichs nach dem ersten Weltkrieg läßt sich auch aus dem weiteren Studiengang Janskys ablesen, der fest entschlossen war, der Orientalistik treu zu bleiben, in der er sich schon seit etwa 1914, als Gymnasiast, durch eifriges Selbststudium und durch den Besuch der „Öffentlichen Lehranstalt für orientalische Sprachen in Wien“ beträchtliche Kenntnisse erworben hatte. So studierte er von 1921 bis 1923 die Rechte an der Universität Wien und absolvierte nebenbei den Abiturientenkurs an der Hochschule für Welthandel daselbst. Die Kenntnisse in den Rechts- und Handelswissenschaften sollten eben dazu dienen, die Grundlagen für einen „Brotberuf“ abzugeben, der dem darin Tätigen die Möglichkeit bot, sich nicht allzuweit von seinen eigentlichen Interessen und vor allem nicht von der wissenschaftlichen Forschungsarbeit zu entfernen, der Jansky trotz aller Lasten des Tages treu blieb.

So sehen wir Jansky von 1923 bis 1930 als Konsulenten der Österreichisch-Orientalischen Handelskammer in Wien, seit 1928 bis heute als beeedeten Gerichtsdolmetsch zunächst für Türkisch und Arabisch, dann aber auch noch für Persisch und Neugriechisch beim Oberlandesgericht Wien. Von 1932 bis 1951 war Jansky Übersetzer und Sachbearbeiter bei der Handelskammer bzw. bei der Kammer der Gewerblichen Wirtschaft in Wien und während des zweiten Weltkrieges vom Jahre

D 128

VI

İÇİNDEKİLER

Erdal HAMAMİ	<i>Râmî Divanı</i> ve Yeni Bulunan İki Nüshası	245
Engin YILMAZ	Türkiye Türkçesinde İkili Çatı Sorunu ve Bunun Öğretimi ile İlgili Meseleler	251
Bülent GÜL	Münih Üniversitesi Yakın Doğu Tarih ve Kültürü ile Türkoloji Enstitüsü ve Çalışmaları	291
Feyzi ERSOY	Türkçenin Söz Dizimi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi	313

Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten 2001/I-II,

Ankara 2003, s. 1-24.

AVUSTURYALI TÜRKOLOG HERBERT JANSKY'NİN OSMANLI TÜRKÇESİ HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ

M. Sani ADIGÜZEL

Türk tarihi, Türk dili ve Türk edebiyatı konularında eserleri bulunmakla birlikte daha çok Türkçe öğretimi konusunda yaptığı çalışmalarla tanınmış olan Prof. Dr. Herbert Jansky, 25 Haziran 1898 tarihinde Viyana'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini 1905-1917 yılları arasında doğduğu yerde yapan Jansky, 1917 yılında başladığı Viyana Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsündeki yüksek öğrenimini 1922 yılında tamamlamıştır.

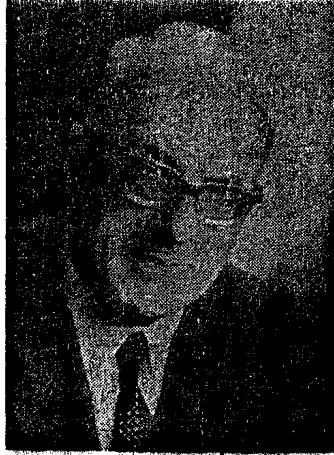
Jansky, 1922 yılında, Suriye'nin 1. Sultan Selim Tarafından Fethi (Die Eroberung Syriens durch Sultan Selim I.) teziyle, Viyana Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsünden "İslam Dilleri ve Edebiyatı" dalında, doktora payesi almıştır. Ancak Jansky'nin aldığı bu paye, onu iş sahibi yapmaya ve dolayısıyla geçimini sağlamaya kafi gelmemiştir. Jansky'ye, uzun yıllar bitirdiği üniversitenin kapısı bu anlamda kapalı kalmıştır. Bunda Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bütün dünyayı olduğu gibi Avusturya'yı etkisi altına alan ekonomik krizin payı büyüktür.

Şartlar, onu, şarkiyat hakkında öğrendiği teorik bilgileri pratikte uygulamaya zorlamıştır. Böylece 1922 yılında Viyana'da Şark Dilleri Halk Okulu (Öffentliche Lehranstalt für Orientalische Sprachen)nda başladığı şark dilleri öğreticiliğini 1945 yılında bu okul kapanana kadar sürdürmüştür. 1923 yılında da Viyana'da Orta Doğu Ticaret Odasında Avusturya Müşaviri olan Jansky, 1930 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Bu arada Viyana'daki Oberland mahkemesinde önce Türkçe ve Arapça ve daha sonra Farsça ve yeni Yunanca yeminli tercümanı olarak çalışmıştır. 1928 yılında başlayan bu görevlerini hayatının sonuna kadar devam ettiren Jansky; 1932-1951 tarihleri arasında da, Viyana Ticaret ve Sanayi Odasında tercümanlık ve şube şefliği görevlerinde bulunmuştur.

"Gesänge russischer Kriegsgefangener: Krimtatarische Gesänge" (Rus Savaş Esirlerinden Türküler: Kırım Tatar Türküleri) adlı makalesinin 1930 yılında yayınlanmasından tam üç yıl sonra, 1933'te Viyana Üniversitesi Felsefe-Edebiyat Fakültesi Türkoloji kürsüsünde doçent olan Herbert Jansky, 1940'da da aynı kürsüde profesör olmuştur.

1922-1945 yılları arasında yaptığı çalışmalardan dolayı Jansky'e "Şark Dilleri Resmî Öğretim Üyesi" unvanı verilmiştir. Jansky'nin şark dilleri arasında en fazla

AVUSTURYA'LI TÜRKOLOG PROF. DR. HERBERT JANSKY

Herbert Jansky

Dr. Abdurrahman Güzel

Orta Avrupa'nın, bilhassa Avusturya'nın meşhur türkologlarından Herbert Jansky 25 Haziran 1898 tarihinde Viyana'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini (1905-1917) Viyana XIII. Bölge Lisesi'nde, Yüksek öğrenimini de (1917-1922) Viyana Üniversitesi Edebiyat - Felsefe Fakültesi Şarkiyât Enstitüsü'nde tamamladı. Yüksek öğrenimi esnasında meşhur şarkiyâtçılardan Friedrich von Kraeclitz-Greifenhorst, Bernhard Geiger, Rudolf Geyer, Wilhelm Czermak, Hans von Mzik, Adolf Grohmann'dan dersler aldı.

Jansky, sonra 1922 yılında ana çalışmalarını Şark dilleri üzerine teksif etti, yüksek tahsilini tamamladı, doktrasını; "Suriye'nin Sultan Selim Tarafından Fethi" üzerinde yaparak "Edebiyat - Felsefe doktorluğu" ünvanıyla şarkiyâtçı bir ilim adamı sıfatını kazandı.

1921-1923 yılları arasında "Viyana Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile Milletlerarası Ticaret Yüksek Okulu"nu bitiren Jansky'ye bu meslekler, o günün ağır şartları içerisinde, birer geçim vâsıtası oldu.

1923-1930 yılları arasında Viyana'da "Orta Doğu Ticaret Odası" Avusturya Müşaviri; 1932-1951 yılları arasında da "Viyana Ticaret ve Sanayi Odası"nın hem tercümanı hem de aynı dâirenin Şube Şefi olarak vazife gördü. Bu vazifeler yanında, ilmî çalışmalarını da hiç ihmâl etmedi. Bu cümleden olarak, 1933 yılında Viyana Üniversitesi Edebiyat - Felsefe Fakültesi'nde türkoloji sâhasında "Türkoloji Eylemli Doçenti" ve 1940 yılında aynı Fakülte'de a.o. Profesörü oldu.

1922-1945 yılları arasında Türkoloji ve İslâmî İlimler sâhasındaki ciddi çalışmaları dikkate alınarak kendisine "Şark Dilleri İçin Resmî Öğretim Üyesi" ünvanı verildi. 1962 yılında Hammer-Purgstallgesellschaft'da açılan "Orient Akademie - Şarkiyât Akademisi"ne başkan tâyin edildi.

Jansky, 1940-1945 yılları arasında, II. Cihan Harbi esnasında hususî bir görevle, Viyana Askerî İstihbarât Dâiresi'nde hem (Z) tercümanı ve hususî müşâvir, hem de aynı dâirenin nezâretindeki "Askerî İstihbarât Tercümanlık Okulu"nda türkçe, farsça, araba, rusça ve yeni yunanca dilleri üzerindeki hocalık görevini büyük bir muvaffakiyetle yürüttü.

1945 yılında kısa bir müddet Breslau/Çekoslovakya Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı.

1950-1968 yılları arasında da Viyana Üniversitesi Edebiyat - Felsefe Fakültesi Şarkiyât Enstitüsü Türkoloji ve İslâmî İlimler Bölümü'nde hocalık yapan Jansky, 70 yaşında 1968 yılında emekliye ayrıldı.

1928 yılında başladığı Adliye Yeminli Tercümanlığı'na hâlen sıhhatli bir şekilde devam etmektedir.

Jansky, Türk, Arap, İran, yeni Yunan ve Rus dillerini mükemmel bir şekilde bilmesine rağmen, bütün ilmî çalışmalarını türkoloji sâhasına teksif etmiştir. Bilhassa yabancıların türkçe öğrenmeleri için hazırladığı ve bugüne kadar 9. baskısı yapılan, ayrıca fransızcaya da tercüme edilen "Lehrbuch der türkischen Sprache, Wiesbaden 1976 = (Türk Dili Okuma Anahtarı Kitabı)" ve yine 4. baskısı yapılan "Deutsch - türkisches Wörterbuch = (Almanca - Türkçe Lügati)" adlı eserleri, onun Türk Dil'i'ne yaptığı en büyük armağanlardandır.

Jansky'nin Türkoloji ve İslâmî İlimler sâhasındaki hizmetlerini şu üç maddede hülâsa edebiliriz:

**AVUSTURYALI TÜRKOLOG HERBERT JANSKY'NİN
HAYATI, ESERLERİ VE TÜRK DİLİNE HİZMETLERİ***M. Sani ADIGÜZEL****Özet**

Bu çalışmada, Türk tarihi, Türk dili ve Türk edebiyatı konularında eserleri bulunmakla birlikte daha çok Türkçe öğretimi konusunda yaptığı çalışmalarla tanınmış olan Avusturyalı Türkolog Prof. Dr. Herbert Jansky'nin hayatı, eserleri, ilmi hüviyeti ve özellikle de Türk diline hizmetleri üzerinde durulmuştur.

**AUSTRIAN TURKOLOGIST HERBERT JANSKY'S LIFE, WORKS
AND CONTRIBUTIONS TO THE TURKISH LANGUAGE****Abstract**

This study, focuses on the life works scientific identity and especially the contributions to the Turkish language of Austrian Turkologist Prof. Dr. Herbert Jansky, who has numerous works on the Turkish history, language and literature but is rather renowned for his studies on the teaching of Turkish.

1. Hayatı

Herbert Jansky 25 Haziran 1898 tarihinde Viyana'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini 1905-1917 yılları arasında doğduğu yerde yaptı. 1917 yılında başladığı Viyana Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsündeki yüksek öğrenimini 1922 yılında tamamladı.

Herbert Jansky'nin şark dilleri ve kültürüne olan yakın ilgisi daha ilk gençlik yıllarında başladı. 1914 yılından itibaren bir taraftan lise tahsilini tamamlamaya çalışırken, diğer taraftan da kendi kendine şark dillerini ve kültürünü öğrenmeye gayret eden Jansky, Şarkiyat Enstitüsündeki öğrenimi sırasında Friedrich von Kraeplitz-Greifenhorst, Bernhard Geiger, Dudolf Geyer, Hans von Mžik Adolf Grohmann ve W. Csermak'tan dersler aldı ve bu hocalardan Arapça, Farsça, Türkçe, Rusça ve yeni Yunanca dillerini öğrendi.

Jansky, 1922 yılında Suriye'nin I. Sultan Selim Tarafından Fethi (Die Eroberung Syriens durch Sultan Selim I.) teziyle "İslam Dilleri ve Edebiyatı" dalında Viyana Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsünden doktora payesi aldı. Ancak Jansky'nin aldığı bu paye onu iş sahibi yapmaya ve dolayısıyla geçimini sağlamaya kafi gelmedi. Jansky'ye uzun yıllar bitirdiği üniversitenin kapısı bu anlamda kapalı kaldı. Bunda Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bütün dünyayı olduğu gibi Avusturya'yı etkisi altına alan ekonomik krizin payı büyüktür.

* G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, 37200 Kastamonu, TÜRKİYE.

Vjekove silne krila se je ona:
Nevidna zvijezda ljubavi i nade.

Pá um kad ljudski s uzvišenog trona
U slijepu tminu s teških grijeha pade
I kada zemlja vapit sunca stade,
Tad kao suza svijetla i bôna
Sveta je iskra s vječnog oka pala
Na jedno srce, najčišće na svijetu.

I iz njegov poput sunčanog vala
Potekla. Ljudstvu u svojem letu
Od crne noći stvarala je dan,
Od puste stepe rujan gjulistan.

Zu Deutsch:

Islam Islam, der heilige Funke, seit Urbeginn
Im Auge dessen sich bergend, der alles weiß.
Unsichtbar seit Epochen dem menschlichen Sinn:
Mystischer Stern der Hoffnung, der Liebe heiß!
Doch als der Menschheit blindüberheblicher Sinn
In Abgrundtiefe war gestürzt auf Sein Geheiß,
Wie lechzten die Verdammten nach dem Licht!
Gleich einer Trän' entstieg da schimmernd klar
Göttlicher Funk' dem Aug' des Ew'gen wunderbar.
Die Träne fiel aufs reinste Herz. Sie bricht
Drückende Schwere, weckt das Licht.
Verzweiflung weicht vorm Weltgericht.
Ein Sonnenstrahl entflammt den jungen Tag:
Die wüste Steppe wandelt sich zum Rosenhang.

Ramazanski kandilj

U prazninu noći, u tišinu mraka
Ognjene mu oči bojažljivo zure
I plamne im suze pobožno drhture
K'o tanana perca rumenoga maka.
O, šta mu to gleda krvava traka
U toj masnoj tmini, kud vjetrovi jure?
I zašto li plače, dok sve stvari žmure
I dok cijela zemlja duboka je raka?
„Čuj!“, crveni jezik nijemo mu zbori,
„Pjesniče, i u mom biću evo gori
Životna ljubav vječitoga Boga:
Ja sam = kao i Ti = jedna iskra mala,
Iz njegove vatre, što je u kal pala,
Da taj mrak osvijetli suzom bola svoga“.

Zu Deutsch:

Ramadankerzen

Aus der Nacht, so dunkelstill und leer,
Blinken ruhelose Feueraugen zitternd.
Wachstropfen wie Tränlein aus den Kerzen splitternd,
Weh'n wie Federn roten Mohns im Winde her.
Was vermag die blut'ge Spur zu sehen?
Ewig ist die Nacht, da alle Winde wehen!
Weshalb weinen, wenn die Sternlein blinken
Und die Erde will im Traum versinken?
Höret, was die rote Zunge spricht:
„Dichter, auch in mir glüht jenes Licht,
Lebenslicht der Weisen wie der Toren =
Aus der Liebe des Allmächtigen geboren =,
Flämmchen Seines Feuers aus dem Dunkel gleißt,
Seine Mitleidsträne Finsternis zerreißt!“ (***)

***) Der Autor der beiden vorangehenden deutschsprachigen Gedichte ist Musa Kâzım Ćatić, ein bosnischer Dichter von der Jahrhundertwende. Weitere Proben islamischer religiöser Dichtung aus Bosnien kann der interessierte Leser in den Heften Nr. 3 und 6 der Schriftenreihe „Muslimische Bibliothek“ (Wien) finden.

Wir haben einen Freund verloren

Am 12. März starb in Wien im Alter von 83 Jahren Herbert Jansky, a.o. Univ.-Professor, ehemaliger Leiter der Orient. Akademie und Vorstandsmitglied der Hammer-Purgstall-Gesellschaft.

Ein außerordentlich lieber und hilfsbereiter Mensch und Gelehrter erfreute sich Prof. Jansky allseits großer Beliebtheit. Unter seinen Studenten befanden sich ehemals auch mehrere Muslime aus Bosnien, die heute im intellektuellen Leben ihrer Heimat eine wichtige Rolle spielen.

Als Turkologe und Islamwissenschaftler war Jansky dauernd mit islamischen Problemen konfrontiert. Durch den Forschungsgegenstand gewann er für den Islam und die Muslime eine besondere Liebe. Vor allem fesselte ihn die mystische Dichtung des Islam. Er verstand sich zuletzt als ihr zugehörig. Ein von ihm verfaßtes Gedicht, das der Anzeige von seinem Hinscheiden beigegeben ist, zeigt diese Seite seines Wesens sehr einleuchtend. Wir bringen nachstehend dieses Gedicht; es enthält Janskys Lebensphilosophie und sagt aus, wie er wirklich war.

Mein Gott!

Du wolltest, daß ich sei. Ich ward. Wozu die Fragen,
warum und wie?

Du zeigtest mir die Welt und wie die Dinge lagen
so nahm ich sie.

Dein Wille sprach mit Übermacht, das war die Gabe,
die in mir wohnt.

Ihr diene ich mein Leben lang. Soviel. Mehr habe
ich nicht gekonnt.

Nimm denn zurück dies Herz, das nie im Dichempfinden
Weltangst getrübt.

Es hat solange' es schlug, im Sieg und im Verwinden
nur Dich geliebt.*)

Wir werden Prof. Herbert Jansky in dankbarer Erinnerung
behalten.

*) Mehrere von Jansky übersetzte islamische fromme Gedichte enthält das Heft 3 der „Muslimischen Bibliothek“ (Wien), das 1955 unter dem Titel *Jāsīn* erschienen ist.

Univ.-Prof. Dr. Herbert Jansky – ein international bekannter Gelehrter und erprobter Freund der Wiener Muslime.

ISLAM UND DER WESTEN, K-2 (n.2) = 18, 1981, WIEN

Jansen, Hermann, born 28 May 1869 at Aachen, Prussia, he trained as an architect at the local Technische Hochschule. After a brief employment with the city of Berlin until 1898, he became a successful free-lance architect, winning several competitions in town planning. He was an editor of the journal *der Baumeister*, 1903-1906. He won the first prize in the 1929 competition for the development of the projected Turkish capital, Ankara, and the plan's execution. He was a joint author of *Ankara şehrinin Profesör M. (Leon) Jausseley, Jansen ve Brix taraflarından yapılan plan ve projelerine ait izahnameler* (Ankara, 1929). He died in Berlin on 20 February 1945. *Algl.Künst; AnaBrit; DiEBE; DiEBind* (1); *Kürschner, 1931-1940/41; NDB; Wer ist's, 1935; ZKO*

Jansen, Hubert, born 2 November 1854 at Griethausen near Kleve, Prussia, he studied theology and philosophy from 1873 to 1874 at the Königliche Akademie, Münster, and subsequently taught for two years at a secondary school in Hüls near Krefeld. From 1877 to 1880, he studied Near Eastern and Indian philology at Münster. "A variety of unfortunate circumstances and events, primarily the death of all his family, obliged him again to interrupt his study for the better part of the 1880s" and work as an assistant in the Königlich Paulinische Bibliothek, Münster. From 1884 to 1887, he was the editor of the trade and commerce weekly, *Export*, and concurrently since 1885, secretary to the Centralverein für Handelsgeographie. From the autumn of 1887 to autumn 1889, he took courses in Hindustani and Persian at the Seminar für Orientalische Sprachen, Berlin. In the service of the Centralverein für Handelsgeographie he went to Morocco from July until December 1890 to study the customs and habits of Moors and Jews, but primarily to study Moroccan Arabic. It was not until the summer of 1893 that he again took up his Sanskrit study at Berlin. In the same year he received a Dr.phil. from the Universität Leipzig for *Bemerkungen zur Verskunst im Urdu*. His writings include *Verbreitung des Islams mit Angaben der verschiedenen Riten, Sekten und religiösen Bruderschaften* (1897). He died in 1917. *NUC, pre-1956; Thesis*

Jansen, Johannes J. G., born 17 November 1942, he studied Semitic languages at the universities of Amsterdam, Leiden, and Cairo, and obtained a doctorate in 1974 from the Rijksuniversiteit te Leiden for *The interpretation of the Koran in modern Egypt*. He taught Arabic at Leiden (1968-1975), and Groningen (1975-1978). He served as a director of the Dutch Institute for Egyptian Archaeology and Arabic Studies from 1979 to 1982, when he became a lecturer in Arabic at the Seminar for Arabic, Persian and Turkish at Leiden. His writings include *The Neglected duty; the creed of Sadat's assassins and Islamic resurgence in the Middle East* (1986), *Inleiding tot de Islam* (1987), and *The Dual nature of Islamic fundamentalism* (1996). *Brinkman's, 1996-2000; LC; Note about the author; ZKO*

Jansky, Herbert Emanuel Josef, born 25 June 1898, he studied Islamic subjects and political science at the Universität Wien, and economic subjects at the Viennese Hochschule für Welthandel, obtaining a Dr.phil. in 1922 from the Universität Wien for *Die Eroberung Syriens durch Selim I*. He was associated with the Österreich-Orientalische Handelskammer, and the Öffentliche Lehranstalt für orientalische Sprachen, Wien. His writings include *Lehrbuch der türkischen Sprache* (1960), *Deutsch-türkisches Wörterbuch* (1961), and he was a joint author of *Volksgesänge von Völkern Rußlands* (1952). In 1969 he was honoured by *Festschrift Herbert Jansky*. He died in Wien on 12 March 1981. *Hanisch; Index Islamicus* (3); *Schwarz; Teichl; Wer; Wer ist's, 1935*

Janssens, Émile, fl. 1972, his writings include *Trébizonde en Colchide* (Bruxelles, 1969), and he edited *Aeschylus' Agamemnon* (Namur, 1955). *ZKO*

Janssens, Gerard Hendrik Alfons, born 5 May 1923 at Antwerpen (Anvers), Belgium, he studied classical and Semitic philology at the universities of Gent and Leiden. Since 1959 he was a professor of Arabic and Hebrew at the Rijksuniversiteit te Gent. His writings include *Contribution to the verbal system in Old Egyptian* (Leuven, 1972), *Stress in Arabic and word structure in the modern Arabic dialects* (Leuven, 1972), and *Studies in Hebrew historical linguistics based on Origen's Secunda* (Leuven, 1982). *WhoWor, 1980/81; WieVlaand, 1980*

Janssens, Herman F., fl. 20th cent., his writings include *L'Entretien de la sagesse; introduction aux œuvres philosophiques de Bar Hebraeus* (1937), and *Ibn Batouta, le voyageur de l'islam* (1948). In 1966 he was honoured by the *Volume dédié à la mémoire de Henri Grégoire et Herman Janssens*, published by the Institut de philologie et d'histoire orientales et slaves, Université libre de Bruxelles. *NUC; 1968-72*

Janssens, Jules L., born 20th cent., his writings include *An annotated bibliography on Ibn Sina, 1970-1989* (1991), and its *Supplement, 1990-94* (1999). *ZKO*

Jantzen, Günther, born about 1910, he received a Dr.phil. in 1934 from the Universität Hamburg for a study of East Africa and German-British politics entitled *Ostafrika in der deutsch-englischen Politik, 1884-1890*. He was an editor of the journals, *Neues Afrika*, and *Übersee-Rundschau*, and in 1968 served as chairman of the board of Deutsches Institut für Iberoamerika-Kunde, Hamburg. His writings

WOLFGANG BEHN, CONCISE BIOGRAPHICAL COMPANION TO INDEX ISLAMICUS: AN INTERNATIONAL WHO'S WHO IN ISLAMIC STUDIES FROM ITS BEGINNINGS DOWN TO THE TWENTIETH CENTURY : BIO-BIBLIOGRAPHICAL SUPPLEMENT TO INDEX ISLAMICUS, 1665-1980, VOL. II(H-M), LEIDEN 2006.

MADE WITH ANEBERITAN
SONRA GELEN DOKUM